

REPUBLIKA GRECKA

Uniwersytet Narodowy im. Kapodistriasa w Atenach

SZKOŁA FILOZOFII

WYDZIAŁ FILOLOGII

Panepistimioupolis,
GR-157 03 Zografou

e-mail:
papath@phil.uoa.gr

Tel. 210-727 7320

Fax: 210-727 7654

Dr. Amphilochios Papathomas
Profesor Filologii Klasycznej i Papirologii
Zakład Filologii Klasycznej
Wydział Filologii
Szkoła Filozofii
Uniwersytet Narodowy im. Kapodistriasa w Atenach

Uniwersytet Warszawski
Wydział Historyczny
Instytut Archeologii
Warszawa

Recenzja rozprawy doktorskiej Pana Konstantinosa BALAMOSEVA pt. „Język wczesnobizantyńskiej epistolografii w świetle nieopublikowanych listów z kolekcji papirusów w Wiedniu (IV – VII w. n.e.)”.

Rozprawa doktorska Pana Konstantinosa Balamoseva jest znakomitym i skrupulatnym dziełem papirologicznym, poświęconym wydaniu z komentarzem dwudziestu pięciu nieopublikowanych tekstów papirusowych (głównie listów i petycji) ze zbiorów Austriackiej Biblioteki Narodowej. Jest to rzeczywiście mile widziany dodatek do studiów o późnoantycznej epistolografii i niewątpliwie przyniesie korzyści badaczom z różnych dziedzin, takich jak papirologia, filologia, lingwistyka i historia. Szeroki zakres chronologiczny (IV-VII w. n.e.) pozwala dostrzec różnorodność listów odnośnie ich struktury, stylistyki, języka i wykształcenia ich autorów. Wybrane dokumenty są reprezentatywne dla różnych okresów i stylów. Choć Balamosev kładzie szczególny nacisk na językowe aspekty swoich tekstów, zapewnia on jednak czytelnikowi komentarze i informacje na temat wielu innych zagadnień, niezależnie od tego, czy dotyczą one spraw finansowych, czy też prozopografii, niekiedy dostarczających ważkich argumentów o pochodzeniu i dacie tekstu.

Papirusy wybrane przez Balamoseva stanowią wyzwanie dla każdego badacza. Większość z nich ogranicza się do fragmentów i jest pełna luk. Atrament jest często wyblakły, w wyniku czego utracono całe zdania. Balamosev umiejętnie i śmiało stawiał czoło tym przeszkodom, oferując wysokiej jakości transkrypcje z wiarygodnymi odczytami, co wcale nie jest oczywiste, gdy mamy do czynienia z dokumentami papirusowymi w piśmie kursywnym.

Rozprawa doktorska K. Balamoseva ma na celu przedstawienie języka i stylistyki wczesnobizantyńskiej epistolografii, a także idei i emocji w niej przekazywanych, widzianych przez pryzmat dotąd nieopublikowanego materiału ze zbiorów Austriackiej Biblioteki Narodowej w Wiedniu. Punktem wyjścia rozprawy jest analiza prywatnych listów pisanych na papirusie, datowanych od IV do VII wieku naszej ery. Przetwarza ona "nierafinowany" materiał, dzięki któremu można uzyskać bezpośredni wgląd w różnorodność stylistyczną, ewolucję językową, sieci społecznościowe rozwijające się w bizantyńskiej prowincji Egiptu, w życie codzienne zwykłych ludzi i ich emocje.

Praca składa się z następujących części:

A. Część wstępna, podzielona na trzy sekcje: 1) Przegląd literatury omawiającej historię starożytnej greckiej epistolografii oraz dotychczasowe monografie, kluczowe artykuły i badania; 2) Szczegółowy opis metodologii pracy; 3) Aspekty językowe i stylistyka. Ten ostatni rozdział omawia najciekawsze odkrycia dotyczące języka.

B. Nowe teksty, zawierające: wydanie dwudziestu pięciu nowych tekstów papirusowych, wykonane zgodnie ze standardami papirologicznymi; żmudna transkrypcja; *apparatus criticus*; tekst znormalizowany, oferujący interpretację tekstu zawierającego dużo błędów lub wieloznacznego; tłumaczenie; komentarz wiersz po wierszu (analiza formy i treści) obejmujący: gramatykę, fonetykę, składnię, dane prozopograficzne, dane społeczno-historyczne, porównania paleograficzne z innymi tekstami.

C. Wnioski: podsumowanie wyników badań.

Następnie, w formie aneksów, pojawiają się pełne indeksy dat, imion, zawodów i oficjalnych tytułów, terminów związanych z religią i Kościołem, a także bardzo przydatny ogólny indeks słów greckich. Jeden z aneksów, zawierający fotografie,

poświęcony jest skrótom pojawiającym się w tekstach, a drugi zawiera listę *nominorum sacrorum*.

Ostatnia część jest zarezerwowana dla wysokiej jakości kolorowych zdjęć papirusów, które oferują czytelnikowi możliwość sprawdzenia odczytów edytora.

Nowy materiał dostarcza wielu nowych słów, a także wiele dodatkowych informacji, które pomagają wzbogacić naszą wiedzę o wpływowych osobach, takich jak Flavios Petterios (nr 4). Poświadcza słowa, które można uznać za standardowe we współczesnym języku greckim (ἔρρωμεν, ἀμμή, ἐσέναν), zjawiska, które mogą być specyficzne dla Egiptu, takie jak zaklinanie zdrowia adresata. Tekst nr 13 jest znaczącym dodatkiem do poświadczeń pierwszych lat rządów arabskich w Egipcie, a wstępne badanie sugeruje, że należy on do archiwum Senouthiosa anystesa. Z czysto językowego punktu widzenia, prawie pełny tekst nr 1 wykazuje wiele trudności, ale K. Balamosevowi udało się oswoić dziwności i ryzyka interpretacyjne, oferując solidny tekst, który wzmacnia swoim komentarzem.

Nie ma wątpliwości, że K. Balamosev ma doświadczenie niezbędne do zarządzania skalą i złożonością takiego przedsięwzięcia, a wyniki jego pracy spełniają najwyższe wymagania kompleksowej analizy papirologicznej. Jego rozprawa doktorska to dzieło, które doskonale pokazuje wiedzę specjalistyczną w dziedzinie papirologii. Nowe informacje, które dostarczyła nam jego praca, mają istotne znaczenie dla naszej wiedzy na temat późnoantycznej epistolografii oraz, w szerszym kontekście, dla naszej wiedzy o bizantyńskim i wczesnoarabskim Egipcie. W związku z powyższym, mam przyjemność zarekomendować rozprawę doktorską Pana Konstantinosa Balamoseva do zaakceptowania przez komisję.

[Podpis]

Prof. Amphilochios Papathomas